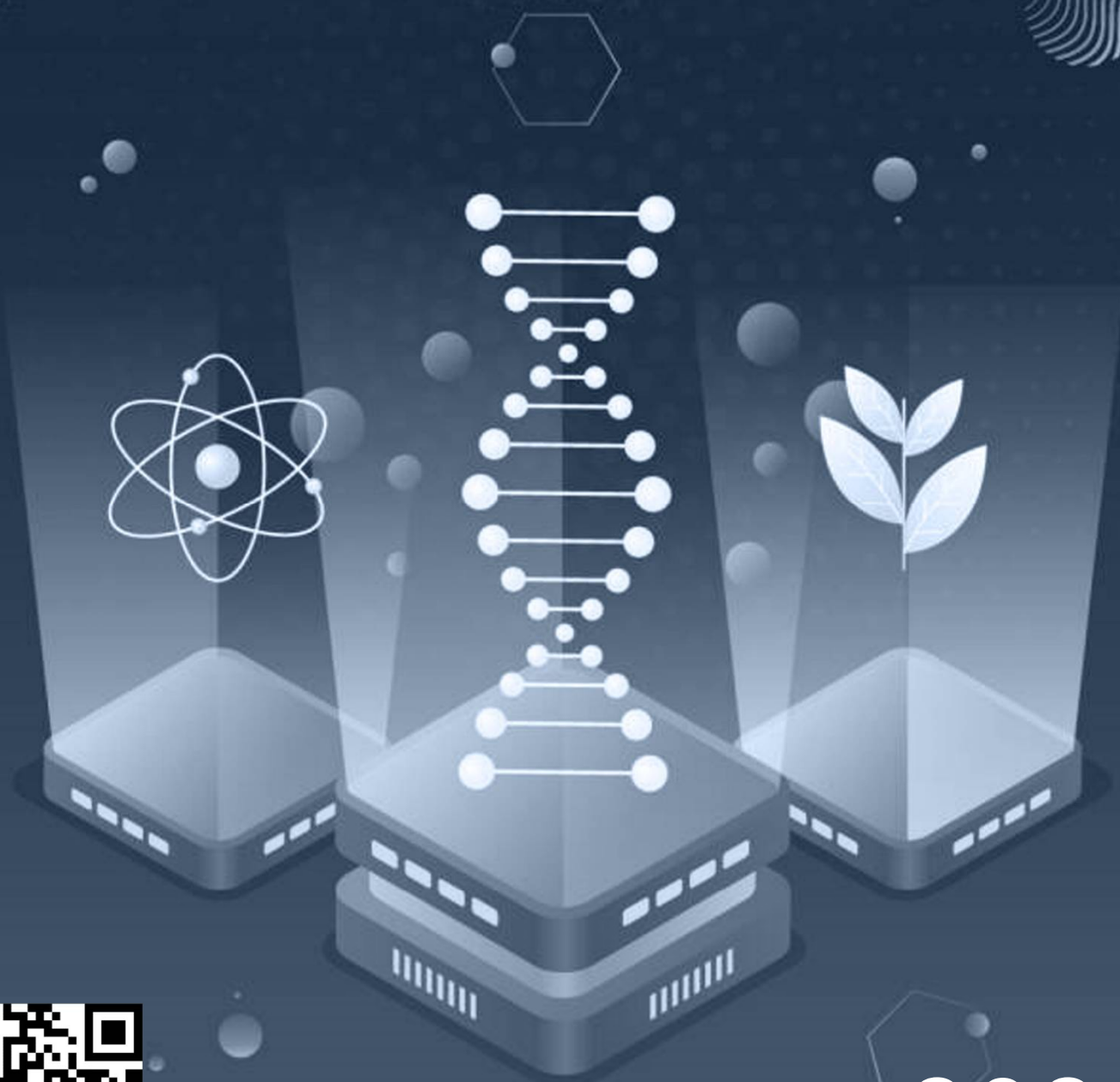


ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE



Volume 4, Issue 6 **2026**



ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000



«MAMUN SCIENCE» JURNALI

4 JILD, 6 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 4, HOMEP 6

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 4, ISSUE 6



TOШKENT-2026

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «МА'МUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№6 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2026-6>

Бош мухаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Matyakubov Umidjon Raximovich
(i.f.d., prof.)

Бош мухаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudonazarov Egambergan Madrahimovich
(PhD., dots.)

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)

Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar

akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent

Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),

dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor

Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Grodno davlat universiteti Belorusiya

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyazova Nasiba Ramatillayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'g'li

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Boltayev Abdurahim Amanovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Zoirov Erkin Xalilovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Buxoro davlat texnika universiteti

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых для публикации основных научных результатов диссертаций по медицинским наукам постановлением № 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: X. Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

IQTSOD

- 1. Boltayev B. Mixliyev O.**
QISHLOQ XO‘JALIGINI INNOVATSION RIVOJLANISH SHAROITIDA KADRLAR TAYYORLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI.....7
- 2. Djumabayeva Sh.**
O‘ZBEKISTONDA NIKOH VA AJRALISH JARAYONLARINING IJTIMOY-DEMOGRAFIK O‘ZGARISHLARI.....11
- 3. Raximov Matqurbon Ravshanbek O‘g‘li.**
GLOBALLASHUV SHAROITIDA ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA‘MINLASHNING ZARURATI.....19
- 4. Rustamboyev Kamronbek Otabek o‘g‘li.**
O‘ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA DAVLAT TOMONIDAN QO‘LLAB-QUVVATLASH YO‘LLARI.....24
- 5. Курбанова Дилфуза Баходировна.**
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И НАУЧНЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ОТРАСЛЕЙ СФЕР УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ.....27
- 6. Egamberdiyev Shoxruxbek Davronbekovich.**
KICHIK TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING XORIJ TAJRIBASI.....33

FILOLOGIYA

- 1. Jo‘rayeva Muhayyo Abduljalilovna**
O‘ZBEK VA INGLIZ SO‘ZLASHUV DISKURSIDA DISKURS MARKERLARINING INTERAKTIV-PRAGMATIK XUSUSIYATLARI.....38
- 2. Raximova Dilfuza Masharip qizi.**
“XX–XXI ASR BRITANIYA ROMANLARIDA SHARQ VA G‘ARB BADIY TAFAKKURI SINTEZI”.....42
- 3. Baxtiyrov Asadbek Dilshod o‘g‘li.**
ANTONIO JENKINSON VA UNING XIVA XONLIGIGA TASHRIFI.....46
- 4. Ювашева Шоира Махаматовна**
ВЛИЯНИЕ КУЛЬТУРНЫХ НОРМ НА ФОРМИРОВАНИЕ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ.....48

PSIXOLOGIYA

- 1. Mashhura Sultonova Rustamboyevna.**
YETUKLIK YOSHIDAGI AYOLLARDA O‘Z-O‘ZIDAN QONIQISH DARAJASIGA PSIXOLOGIK RESURLAR VA QADRIYATLAR TIZIMINING TA‘SIRI.....48
- 2. Sherjanova Nodira.**
MIGRANT OILALARDA TARBIVLANAYOTGAN O‘SMIRLARDA PROSOTSIAL XULQ-ATVOR VA EMPATIYA MUNOSABATI.....52

3. Odamova O'g'iljon Kenjayevna. SHAXSLARARO MUNOSABATLARNING YUZAGA KELISH SABABLARI.....	58
--	----

TARIX


1. Egamberdieva Nigora Azadovna. Raxmatullaeva Azada. XORAZM VOHASIDA ILK DAVLATNING SHAKLANISHI JARAYONINING TAHLILI (ARXEOLGIK VA YOZMA MANBALAR ASOSIDA).....	63
2. Abdullayev U.I. Kurshat Y. Satimov B. OROLBO'YIDA MUDOFA ISTEHKOMLARNING KELIB CHIQISHI BO'YICHA BA'ZI BIR MULOHAZALAR.....	68
3. Egamberdiyeva Zulfiya Zafar qizi. OLTIN O'RDA DAVRIDA XORAZMDA IQTISODIY HAYOT.....	73
4. Бобождонов У. ҚЎЙҚИРИЛГАН ҚАЛЪА АНТИК ДАВР МАДАНИЙ МЕРОС МАРКАЗИ.....	78
5. Umidbek Abdalov Matniyazovich. Ibodullayeva Oymarjon Shavkat qizi. FROM THE HISTORY OF DIPLOMATIC AND ECONOMIC RELATIONS BETWEEN THE KHIVA KHANATE AND THE RUSSIAN EMPIRE AT THE BEGINNING OF THE 18 th - 20 th CENTURIES.....	82

PEDAGOGIKA

1. Ismoilova Gulnoza Olimboy qizi. BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING 4 K KOMPETENSIYALARINI RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA RIVOJLANTIRISH.....	86
2. Yunusxo'jayev Mustafo Zafarxo'ja o'g'li. NAJMIDDIN KUBRO PEDAGOGIK QARASHLARI ASOSIDA TALABALARNING MA'NAVIY-AXLOQIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK MODELI.....	96
3. Radjapova Feruza Abdullayevna. PEDAGOGIK MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARINING DIDAKTIK TASNIFI VA ULARNI PEDAGOGIK TA'LIMGA INTEGRATSIYA QILISH ALGORITMI...106	

Egamberdiyev Shoxruxbek Davronbekovich
“Iqtisodiyot” yo`nalishi 1-kurs magistranti
Mamun universiteti

KICHIK TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING XORIJ TAJRIBASI

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.21008452>

Annotatsiya. Ushbu maqolada jahon iqtisodiyotining globallashuvi va to'rtinchi sanoat inqilobi sharoitida kichik tadbirkorlik faoliyatiga raqamli texnologiyalarni joriy etishning dolzarbligi va ahamiyati o'rganilgan. Tadqiqot doirasida Janubiy Koreya, Singapur va Yevropa Ittifoqi kabi rivojlangan davlatlarning kichik biznesni raqamlashtirishdagi ilg'or tajribalari tahlil qilinib, ularni O'zbekiston iqtisodiyotiga moslashtirish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Kichik biznes, raqamlashtirish, raqamli texnologiyalar, xorij tajribasi, raqobatbardoshlik, elektron tijorat, tranzaksion xarajatlar.

Egamberdiyev Shoxruxbek Davronbekovich
1st year master's student in Economics
Mamun University

FOREIGN EXPERIENCE OF IMPLEMENTING DIGITAL TECHNOLOGIES IN SMALL BUSINESS ACTIVITIES

Abstract: This article examines the relevance and importance of introducing digital technologies into small business activities in the context of the globalization of the world economy and the fourth industrial revolution. The study analyzes the best practices of developed countries such as South Korea, Singapore, and the European Union in the digitalization of small businesses and considers the possibilities of adapting them to the economy of Uzbekistan.

Key words: Small business, digitization, digital technologies, foreign experience, competitiveness, e-commerce, transaction costs.

Эгамбердиев Шохрух Давронбекович
магистрант 1-курса направление «Экономика»
Университета Мамун

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И НАУЧНЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ОТРАСЛЕЙ СФЕР УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ

Аннотация: В данной статье рассматривается актуальность и важность внедрения цифровых технологий в деятельность малого бизнеса в контексте глобализации мировой экономики и четвертой промышленной революции. В исследовании анализируются лучшие практики

развитых стран, таких как Южная Корея, Сингапур и Европейский союз, в области цифровизации малого бизнеса и рассматриваются возможности их адаптации к экономике Узбекистана.

Ключевые слова: Малый бизнес, цифровизация, цифровые технологии, зарубежный опыт, конкурентоспособность, электронная коммерция, транзакционные издержки.

Kirish

Jahon iqtisodiyotining globallashuvi va to'rtinchi sanoat inqilobi (Industry 4.0) sharoitida raqamli texnologiyalar barcha tarmoqlarning, xususan, kichik va o'rta biznes (KOB) sektorining barqaror rivojlanishi uchun hal qiluvchi omilga aylanib ulgurdi. An'anaviy iqtisodiy modellardan raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayoni korxonalarining tranzaksion xarajatlarini kamaytirish, mehnat unumdorligini oshirish va yangi xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Xalqaro Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkiloti (OECD) ma'lumotlariga ko'ra, raqamli texnologiyalarni o'zlashtirgan kichik korxonalar an'anaviy usulda ishlovchi raqobatchilariga nisbatan o'z daromadlarini o'rtacha 20-25 foizga tezroq oshirishga erishmoqda [1]. Shu nuqtai nazardan, kichik biznes faoliyatida innovatsion va raqamli yechimlarni qo'llash bugungi kunda tanlov emas, balki raqobatbardoshlikni saqlab qolishning zaruriy shartiga aylangan.

Kichik tadbirkorlik subyektlari iqtisodiyotning eng moslashuvchan qatlami bo'lishiga qaramay, ularni raqamlashtirish jarayoni moliyaviy resurslarning cheklanganligi, raqamli savodxonlikning yetishmasligi va kibernetika xatarlari kabi qator to'siqlarga duch kelmoqda. Jahon banki tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, rivojlanayotgan mamlakatlarda kichik biznesning atigi 20 foizi elektron tijorat va bulutli texnologiyalardan doimiy ravishda foydalanadi, bu ko'rsatkich rivojlangan davlatlarda (AQSh, Janubiy Koreya, Singapur va Yevropa Ittifoqi mamlakatlari) 60-70 foizni tashkil etadi [2].

Ushbu tafovut mintaqaviy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda yetakchi xorijiy davlatlarning tajribasini chuqur ilmiy tahlil qilish va eng maqbul amaliyotlarni milliy iqtisodiyotga moslashtirish zaruriyatini yuzaga keltiradi.

Adabiyotlar sharhi

Jahon iqtisodiy adabiyotlarida kichik biznesni raqamlashtirish asosan biznes-modellarni transformatsiya qilish, tarmoqlar iqtisodiyotini rivojlantirish va mintaqaviy barqarorlikni ta'minlashning muhim vositasi sifatida o'rganiladi. Ushbu yo'nalishda xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan ko'plab ilmiy izlanishlar olib borilgan. Xorijiy olimlarning yondashuvlariga to'xtaladigan bo'lsak, S. Kraus va uning hammualliflari o'zlarining ilmiy izlanishlarida raqamli texnologiyalar KOB uchun shunchaki operatsion samaradorlikni oshirish vositasi emas, balki global bozorlarga chiqish hamda tashqi iqtisodiyshoklarga qarshi turishning asosiy sharti ekanligini ta'kidlaydilar [5]. Ularning fikricha, raqamlashtirish korxonalarining moslashuvchanligini oshiradi.

Shuningdek, xalqaro savdo va elektron tijorat bo'yicha mutaxassislar M. Li va X. Vang raqamli platformalar hamda xizmatlar sohasining rivojlanishi kichik korxonalarining xalqaro savdodagi ishtirokini keskin kengaytirib, tranzaksion xarajatlarni qisqartirishini amaliy jihatdan isbotlagan [6]. Ushbu tadqiqotda eksport va import operatsiyalarini raqamlashtirish mintaqaviy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning asosi ekanligi ilgari suriladi. Moliyaviy texnologiyalar (FinTech) bo'yicha T. Gomber va boshqalar esa raqamli investitsiya vositalari kichik biznesning an'anaviy bank kreditlariga bo'lgan qaramligini kamaytirib, kapitalga kirish imkoniyatlarini demokratlashtirishini yozib o'tishgan [7].

O'zbekistonlik olimlar ham raqamli iqtisodiyot sharoitida tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha salmoqli izlanishlar olib borganlar. Xususan, akademik S.S. G'ulomov va boshqalar raqamli iqtisodiyotning makro va mikroiqtisodiy darajadagi ta'sirini tahlil qilib, kichik biznesda innovatsion axborot tizimlarini joriy etishning milliy iqtisodiyotdagi o'rnini baholagan [8].

Shu bilan birga mahalliy iqtisodchi olimlar N.M. Mahmudov va T.S. Rasulovlar o'z tadqiqotlarida mintaqalarning iqtisodiy salohiyatini oshirish hamda xizmatlar sohasida inklyuzivlikni ta'minlashda raqamli infratuzilmaning ahamiyatiga to'xtalib o'tadilar [9]. Ushbu yondashuvda ishlab chiqarish klasterlari va agrosanoat majmualarida raqamli ta'minot zanjirlarini shakllantirish hududiy

iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishi ilmiy asoslangan. Iqtisodchi Sh. Shodmonov esa raqamlashtirishning tashkiliy-huquqiy jihatlariga e'tibor qaratib, O'zbekistonda kichik biznes subyektlarini raqamli platformalarga o'tkazishda axborot xavfsizligi va kadrlarning raqamli savodxonligini oshirish masalalarini ko'taradi [10].

Umuman yuqorida keltirilgan mahalliy va xorijiy adabiyotlarning tahlili shuni ko'rsatadiki, kichik biznesni raqamlashtirish muammosi keng yoritilgan bo'lsa-da, xorijiy ilg'or tajribani to'g'ridan-to'g'ri mintaqaviy iqtisodiyotga integratsiya qilish, xususan, kichik korxonalarining xalqaro savdodagi ishtirokini metodologik jihatdan takomillashtirish masalalari yetarli darajada o'rganilmagan. Ushbu maqolada xorij tajribasini (Koreya, Xitoy, Yevropa Ittifoqi davlatlari misolida) O'zbekistonning o'ziga xos hududiy xususiyatlari va iqtisodiy tarmoqlari doirasida qiyosiy tahlil qilish orqali ushbu bo'shliqni to'ldirish maqsad qilingan.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotni amalga oshirishda iqtisodiy jarayonlarni baholashning qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv, statistik ma'lumotlar tahlili hamda mantiqiy umumlashtirish kabi kompleks yondashuv qo'llanildi.

Asosiy qism.

Jahon amaliyoti shuni ko'rsatadiki, kichik biznesni raqamli transformatsiya qilish faqatgina tadbirkorning shaxsiy tashabbusi bilan emas, balki davlatning maqsadli dasturlari asosida amalga oshirilganda yuqori samaradorlikka erishadi. Jumladan, Janubiy Koreya tajribasini ko'rib chiqadigan bo'lsak, bu mamlakatda kichik biznesni raqamlashtirish asosan hukumat subsidiyalari orqali rag'batlantiriladi. Kichik korxonalariga bulutli texnologiyalar, sun'iy intellekt va ma'lumotlarni tahlil qilish (Big Data) vositalarini xarid qilish uchun davlat tomonidan maxsus "raqamli vaucher"lar ajratiladi [11]. Natijada, Janubiy Koreyada kichik korxonalarining 70% dan ortig'i o'z faoliyatini to'liq raqamli platformalarga o'tkazgan.

Shuningdek, Singapur modeli bo'lsak, bu davlatda kichik va o'rta korxonalarini raqamlashtirish bo'yicha aniq sohalarga mo'ljallangan yo'l xaritalari ishlab chiqilgan. Hukumat tadbirkorlarga o'z biznesiga mos keladigan raqamli yechimlarni tanlashda bepul maslahat xizmatlarini taqdim etadi hamda kiritilgan investitsiyalarning 80% gacha qismini qoplab beradi [12].

Shu bilan birga Yevropaning iqtisodiy drayveri bo'lgan Germaniyada kichik biznes uchun butun mamlakat bo'ylab "Raqamli markazlar" tarmog'i yaratilgan. Bu markazlar tadbirkorlarga yangi texnologiyalarni (masalan, 3D bosib chiqarish, narsalar interneti - IoT) real ishlab chiqarish sharoitida sinab ko'rish imkonini beradi.

O'zbekistonda ham so'nggi yillarda "Raqamli O'zbekiston- 2030" strategiyasi doirasida iqtisodiyotni raqamlashtirish bo'yicha muhim qadamlar tashlandi [13]. Elektron davlat xizmatlari (my.gov.uz), soliq hisobotlarining to'liq elektronlashtirilishi va elektron tijorat aylanmasining keskin o'sishi bunga misol bo'la oladi. Biroq, mahalliy kichik korxonalarining ichki boshqaruv jarayonlarini (ERP, CRM tizimlari) raqamlashtirish darajasi hamon xorijiy ko'rsatkichlardan ortda qolmoqda.

Quyidagi 1-jadvalda xorijiy ilg'or davlatlar va O'zbekiston o'rtasida kichik biznesni raqamlashtirish jarayonlarining qiyosiy tahlili keltirilgan.

1-jadval.

Kichik biznesni raqamlashtirish vositalarining xorij va O'zbekiston amaliyotidagi holati qiyosiy tahlili

Tahlil ko'rsatkichlari	Rivojlangan davlatlar (Koreya, Singapur, YeI)	O'zbekistondagi joriy holat
Davlat dasturlari	"SMEs Go Digital", "Mittelstand-Digital"	"Raqamli O'zbekiston – 2030"
Moliyaviy qo'llab-quvvatlash	Raqamli vaucherlar va 80% gacha subsidiyalar	Asosan soliq imtiyozlari, IT-Park rezidentligi
Bulutli texnologiyalardan foydalanish	65 - 75% korxonalar faol foydalanadi	15 - 25% (asosan yirik shaharlarda)

CRM va ERP tizimlari integratsiyasi	Yuqori integratsiyalashgan	darajada	Boshlang'ich bosqichda, arzon analoglar ommalashgan
Elektron tijorat ulushi (KOB bo'yicha)	Chakana savdoning qismi	30-40%	Keskin o'smoqda (Uzum, ZoodMall platformalari orqali)

* Muallif tomonidan xalqaro va mahalliy statistika ma'lumotlari asosida tuzilgan

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, O'zbekistonda raqamli infratuzilmaning bazaviy qismi shakllangan bo'lsa-da, bevosita korxonalarining ichki operatsiyalarini avtomatlashtirish past darajada qolmoqda. Buni moliyalashtirish qiyinligi va raqamli ko'nikmalarning yetishmasligi bilan izohlash mumkin. Xorij tajribasini O'zbekistonga joriy etish istiqbollari quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

Raqamli moliyalashtirish mexanizmlari: O'zbekistondagi kichik biznes subyektlari uchun ochiq banking tizimlarini kengaytirish va raqamli kreditlash algoritmlarini joriy etish korxonalarining aylanma mablag'larga bo'lgan ehtiyojini tezkor qoplaydi.

"Raqamli vaucher" tizimi: Janubiy Koreya tajribasi asosida, mahalliy dasturiy mahsulotlarni xarid qiluvchi kichik biznes subyektlariga ularning xarajatlarini qisman qoplab berish mexanizmini yaratish.

Klasterli raqamlashtirish: Hududlarda turizm, qishloq xo'jaligi yoki to'qimachilikka ixtisoslashgan kichik korxonalarni yagona raqamli ta'minot zanjiriga birlashtirish tranzaksion xarajatlarni sezilarli darajada kamaytiradi.

Kichik biznesni raqamlashtirish shunchaki an'anaviy ishlarni kompyuterlashtirish emas, balki ma'lumotlar asosida qaror qabul qilish, mijozlar tajribasini yaxshilash va yangi qiymat yaratish zanjirini shakllantirishdir. Bu esa O'zbekistonlik tadbirkorlar uchun global elektron platformalarga (Amazon, Alibaba va h.k.) chiqish orqali eksport salohiyatini oshirish imkonini beradi.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, kichik tadbirkorlik subyektlarini raqamlashtirish an'anaviy biznesni texnologik yangilashgina emas, balki korxonaning uzoq muddatli raqobatbardoshligini va omon qolishini ta'minlovchi strategik zaruriyatdir. Rivojlangan xorijiy davlatlar (Janubiy Koreya, Singapur, Germaniya) tajribasi shuni tasdiqlaydiki, moliyaviy resurslari cheklangan kichik biznes sektorida ommaviy raqamli transformatsiyaga faqatgina davlatning maqsadli rag'batlantiruvchi vositalari orqali erishish mumkin.

Adabiyotlar/References/Литература

- 1.OECD (2023). SME and Entrepreneurship Outlook 2023. Paris: OECD Publishing.
- 2.World Bank Group (2022). Digital Dividends for Small Businesses: Overcoming Barriers to Digital Adoption in Developing Economies. Washington, DC.
- 3.Verhoef, P. C., Broekhuizen, T., Bart, Y., Bhattacharya, A., Dong, J. Q., Fabian, N., & Haenlein, M. (2021). Digital transformation: A multidisciplinary reflection and research agenda. *Journal of Business Research*, 122, 889-901.
- 4.European Commission (2021). 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade. Brussels: European Union.
- Kraus, S., Schiavone, F., Pluzhnikova, A., & Invernizzi, A. C. (2021). Digital transformation in healthcare: Analyzing the current state-of-research. *Journal of Business Research*, 123, 557-567. (Mualliflarning KOB va raqamlashtirish bo'yicha metodologik asari asosida).
- 5.Li, M., & Wang, H. (2022). E-commerce, trade costs and SME internationalization: Evidence from emerging markets. *International Review of Economics & Finance*, 78, 120-135.
- 6.Gomber, P., Kauffman, R. J., Parker, C., & Weber, B. W. (2021). On the fintech revolution: Interpreting the forces of innovation, disruption, and transformation in financial services. *Journal of Management Information Systems*, 35(1), 220-265.
- 7.G'ulomov, S. S., Ayupov, R. X., Babadjanov, O. A., & Shirinov, N. D. (2021). Raqamli iqtisodiyot. Darslik. Toshkent: "Iqtisodiyot".

- 8.Mahmudov, N. M., & Rasulov, T. S. (2023). Mintaqalarda xizmat ko'rsatish sohasi va iqtisodiy salohiyat: inklyuziv o'sish va samaradorlik. Ilmiy monografiya. Toshkent: "Moliya".
- 9.Shodmonov, Sh. Sh. (2022). Iqtisodiyot nazariyasi va tarmoqlar iqtisodiyotining zamonaviy muammolari. Ilmiy-amaliy nashr. Toshkent: "Innovatsiya-Ziyo".
10. Hwang, S., & Kim, J. (2023). Government support for SME digitalization: Lessons from South Korea's Digital New Deal. *Asian Journal of Technology Innovation*, 31(2), 245-263.
- 11.IMDA (Infocomm Media Development Authority of Singapore). (2024). SMEs Go Digital Programme Overview and Impact Report. Singapore.
- 12.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni (2020). "Raqamli O'zbekiston -2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi PF-6079-sonli Farmoni. Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi.
- 13.O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. (2025). O'zbekiston Respublikasida kichik tadbirkorlik va raqamli iqtisodiyot ko'rsatkichlari. Rasmiy statistik to'plam. Toshkent.

boshlab, ma'naviy-axloqiy kompetensiyani shakllantirish, ijtimoiy munosabatlar madaniyatini rivojlantirish, refleksiv-metagognitiv o'sish va dunyoqarash transformatsiyasigacha bo'lgan izchil jarayonni qamrab oladi.

Birinchi bosqich – qadriyatlarni anglash va o'zlashtirish. Bu bosqichda talaba ma'naviy-axloqiy tushunchalarni shaxsiy hayot va kasbiy faoliyat uchun muhim tamoyillar sifatida qabul qiladi. Halollik, adolat, shukronalik, vafodorlik, mehribonlik, kamtarlik va sabr kabi sifatlarning mazmunini anglash talabaning keyingi rivojlanishi uchun poydevor bo'ladi. Agar qadriyatlar ongli ravishda o'zlashtirilmasa, ular xulq-atvorda barqaror namoyon bo'lmaydi. Shu sababli modelda qadriyatlarga oid muloqot, hikmatlar tahlili, badiiy-pedagogik matnlar, tarixiy misollar va refleksiv savollar muhim vosita sifatida qo'llanadi.

Ikkinchi bosqich – ma'naviy-axloqiy kompetensiyani shakllantirish. Bu bosqichda qadriyatlar amaliy ko'nikma va xulq-atvor sifatida namoyon bo'la boshlaydi. Talaba axloqiy vaziyatlarda qaror qabul qiladi, o'z fikrini asoslaydi, boshqalarning nuqtayi nazarini hurmat qiladi, adolati muloqotga kirishadi va o'z harakatining oqibatini baholaydi. Mazkur kompetensiya pedagogik kasb uchun ayniqsa muhim, chunki o'qituvchi o'z shaxsiy namunasi orqali o'quvchilarga ta'sir ko'rsatadi.

Uchinchi bosqich – ijtimoiy munosabatlar madaniyatini rivojlantirish. Najmiddin Kubro merosida insonning kamoloti jamiyat bilan aloqadorlikda namoyon bo'ladi. Shaxsning ichki pokligi uning boshqalarga bo'lgan munosabatida, muloqot odobida, hamkorlikda, insonparvarlikda va fuqarolik mas'uliyatida ko'rinadi. Shu sababli talabalarda ijtimoiy-kommunikativ sifatlarni rivojlantirish ma'naviy tarbiyaning muhim ko'rsatkichi hisoblanadi.

To'rtinchi bosqich – refleksiv-metakognitiv rivojlanishni faollashtirish. Bu bosqichda talaba o'z xatosini ko'ra olish, uni tan olish, tuzatish, kelgusi rivojlanish maqsadini belgilash va o'z ustida ishlash ko'nikmalariga ega bo'ladi. Najmiddin Kubro ta'limotidagi tavba va o'zini tahlil qilish g'oyalari aynan shu bosqichning nazariy asosini tashkil etadi. Pedagogik amaliyotda bu bosqich portfoliolar, o'z-o'zini baholash varaqalari, refleksiv esselar va individual rivojlanish xaritalari orqali qo'llab-quvvatlanadi.

Beshinchi bosqich – dunyoqarash transformatsiyasi va komil inson idealiga yaqinlashish. Bu bosqichda talaba bilim, qadriyat, tajriba, refleksiya va ijtimoiy mas'uliyatni yagona hayotiy pozitsiyaga birlashtiradi. Komil inson ideali zamonaviy pedagogik ta'limda axloqiy mas'uliyatli, kasbiy kompetent, insonparvar, ijtimoiy faol va o'z ustida ishlaydigan shaxsni tarbiyalash maqsadi bilan uyg'unlashadi.

2-jadval. Ma'naviy rivojlanish blokida shakllantiriladigan ijobiy sifatlar va ularning salbiy muqobillari

Ijobiy sifat	Pedagogik mazmuni	Salbiy sifat	Tarbiyaviy xavf
Halollik	Rostgo'ylik, vijdonlilik va haqiqatga sodiqlik.	Yolg'onchilik	Ishonchning yo'qolishi va axloqiy beqarorlik.
Mas'uliyat	Vazifa va burchni ongli bajarish.	Mas'uliyatsizlik	Burchga loqaydlik, kasbiy sustlik.
Insonparvarlik	Boshqalarga hurmat, mehr va yordamga tayyorlik.	Shafqatsizlik	Inson manfaatiga befarqlik.
Kamtarlik	O'zini yuqori qo'yimaslik, oddiylik.	Kibr	Boshqalarni mensimaslik.
Sabr-toqat	Qiyinchilikni matonat bilan yengish.	Sabrsizlik	Shoshqaloqlik, hissiy beqarorlik.
Bag'rikenglik	Turli fikr va qarashlarni hurmat qilish.	Murosasizlik	Nizo va inkor kayfiyati.
O'zini nazorat qilish	Nafs, hissiyot va xatti-harakatni boshqarish.	Nafsga berilish	Hirs va impulsiv qarorlar.
Ilmga intilish	Bilim olish va o'zini rivojlantirishga ehtiyoj.	Johillik	O'rganishga befarqlik.